

Dokáže Čína uniknout dilematu Malacca?

NI nationalinterest.org/feature/can-china-escape-malacca-dilemma-206505

30. května 2023

Navzdory rostoucí asertivitě Číny v soutěži o mořské zdroje Peking otevřeně diskutoval o své zranitelnosti v Malackém průlivu. V listopadu 2003 tehdejší čínský prezident Chu Ťin-tchao vymyslel termín „Malacké dilema“, který odkazuje na zranitelnost Číny vůči námořní bloádě v průlivu – nejkratší námořní cestě spojující Blízký východ a východní Asii. Ačkoli by uvalení námořní bloády mohlo vyvolat vysoké ekonomické a diplomatické náklady pro všechny zúčastněné, zvyšující se napětí v indicko-pacifické oblasti zvyšuje pravděpodobnost, že k němu dojde. To velmi znepokojuje čínské vůdce, protože Malacký průliv je účinným škrticím bodem v čínské ekonomické síti kvůli obrovské závislosti Pekingu na dovozu energie a nedostatku spolehlivých spojenců v regionu. Ve snaze napravit tuto situaci může Čína tím, že propaguje nedávno navrženou

iniciativu Global Security Initiative (GSI), aby rozšířila své bezpečnostní partnerství se zeměmi v celém regionu, potenciálně minimalizovat dopad způsobený dilematem Malacca.

Dilema Malacca

Malacký průliv je 805 km dlouhý úsek vody, který spadá mezi Malajským poloostrovem na severovýchodě a indonéským ostrovem Sumatra na jihozápadě. Spojuje Andamanské moře v Indickém oceánu a Jihočínské moře v Tichém oceánu, což z něj činí důležitou námořní cestu pro přepravu uhlovodíků, kontejnerů a hromadného nákladu mezi Asií, Středním východem a Evropou. Přibližně čtvrtina světového obchodovaného zboží a jedna třetina celkové celosvětové produkce ropy a jiných kapalin přepravovaných námořními cestami prochází úžinou ročně, což z ní dělá druhý největší uzlový bod obchodu s ropou na světě po Hormuzském průlivu. Navíc 80 procent čínského exportu procházejí tudy, což znamená, že ekonomický osud Číny je silně svázán se stabilitou průlivu.

Průliv je však sám o sobě úzkým vodním úsekem širokým pouze 65–250 km, což znamená, že by mohl být snadno zablokovan okolními národy dostatečnou silou. Pro Čínu je to obzvláště nebezpečné kvůli politické dynamice v regionu. Průliv je obklopen neutrálními zeměmi, jako je Malajsie, spojenci USA, jako je Singapur, a geopolitickými rivaly, jako je Indie, která se také nedávno připojila ke čtyřstrannému bezpečnostnímu dialogu Spojených států. Některé z těchto zemí mají centrální geografickou polohu v regionu a vlastní odlehlé ostrovy, jako jsou Andamany a Nikobary (kontrolované Indií), což by uvedeným národům mohlo umožnit snadněji projektovat námořní moc a ovládat úžinu. Mezitím americké námořnictvo (7. a 5. flotila), která působí v Indo-Pacifiku a na Středním východě, je jedinou silou schopnou střežit strategické námořní komunikační linie táhnoucí se od břehů Afriky až po východní Asii. Spojené státy jako takové stále udržují přísnou kontrolu nad Malackým průlivem – něco, o čem si Peking vždy uvědomuje.

Naproti tomu čínské námořnictvo operuje ve větší vzdálenosti od průlivu. Pokud geopolitické napětí mezi Čínou a Spojenými státy nebo zeměmi Indo-Pacifiku eskaluje (např. pokud se Čína rozhodne napadnout Tchaj-wan), mohou tyto země vyzbrojit tento zásadní kritický bod zavedením blokády, což povede k narušení obchodu, energetických zdrojů a surovinové toky. To by výrazně zvýšilo náklady Číny při prosazování jejích velmocenských ambicí nebo vedení války v indicko-pacifické oblasti, nemluvě o katastrofálních důsledcích pro její ekonomiku.

Dokáže se Čína vyhnout dilematu Malacca?

Je pravda, že Čína se pokusila minimalizovat dopad potenciální blokády diverzifikací svých energetických zdrojů. Peking vytváří alternativní pozemní spojení a energetická partnerství s Ruskem, Pákistánem, Myanmarem a dalšími arabskými a středoasijskými zeměmi, které jsou politicky vzdálené od Spojených států, aby si zajistil přístup ke klíčovým zdrojům v nestabilních časech. Kromě toho Čína vyčlenila více zdrojů na rozvoj obnovitelné energie, aby snížila svou závislost na fosilních palivech a tím i na dovozu ropy. Například čtrnáctý pětiletý plán Číny naznačil, že bude pokračovat ve vývoji zelených technologií.

Přesto je ekonomický úspěch Číny z velké části odvozen od jejího energeticky náročného výrobního sektoru a tempo vývoje technologií obnovitelných zdrojů energie může jen stěží dohnat její rostoucí poptávku po energii. Čína tak stále spoléhá na zahraniční dovoz energie. Nyní je největším světovým čistým dovozcem ropy a druhým největším spotřebitelem ropy. Výzkum také naznačuje, že s rostoucí poptávkou po energii vzroste míra čínské závislosti na ropě ze 65 procent v roce 2016 na více než 80 procent v roce 2030. Stručně řečeno, je nepravděpodobné, že by se Čína mohla vyhnout dovozu energie z cizích zemí pomocí námořních tras. blízká budoucnost.

Čína by mezitím mohla čelit potížím při hledání alternativních tras. Zatímco Malacká úžina byla známá jako mělká úžina, Sundská úžina je ještě obtížnější pro plavbu kvůli silnému přílivovému proudu a její minimální hloubka je pouze 20 m v částech jejího severovýchodního konce. Lombok /Makassarský průliv je delší trasa, což může zvýšit náklady na dopravu. A přestože Čína může teoreticky využít i Severní mořskou cestu, nejenže je zde patrný nedostatek infrastruktury, ale trasa je často pokryta ledem, takže plavební sezóna je krátká a náklady na pojištění by byly vysoké. Cesta Malackým průlivem zatím zůstává nenahraditelná.

Situaci komplikuje skutečnost, že Peking nemá žádné regionální vojenské spojence, kteří by mohli zaručit pevnou podporu v geopolitické krizi. Přestože Čína uzavřela partnerství se zeměmi jako Pákistán, poskytované zabezpečení je minimální. Není jisté, zda by se tyto země během války vzdaly neutrality, zejména proto, že by se mohly stát zranitelnými vůči válečným vojenským hrozbám a odvetným sankcím. Vazby Číny s partnery v indicko-pacifickém regionu byly také oslabeny jejím ekonomickým vykořisťováním. Čínské investice a půjčky, zejména ty, které jsou poskytovány v rámci iniciativy Belt and Road Initiative, podnítily země jako Pákistán a Srí Lanku vzdát se suverenity nad některými ze svých přístavů, což vedlo k odporu a vyvolalo nárůst domácích protičínských nálad. Vývoj, jako je tento, může pro Čínu ztížit zajištění podpory během války, pokud Peking nerozšíří svou bezpečnostní spolupráci nebo nezlepší své vazby s těmito zeměmi.

Globální bezpečnostní iniciativa

Ačkoli dilema Malacca představuje hrozbu pro ekonomickou a strategickou bezpečnost Číny, nedávno oznámená pekingská iniciativa Global Security Initiative (GSI) by mohla potenciálně pomoci se tomu vyhnout.

Na fóru Bo'ao for Asia v roce 2022 Čína navrhla GSI s koncepčním dokumentem vydána v lednu 2023. Iniciativa obsahuje šest základních hodnot a zásad: (i) sledování společné, komplexní, kooperativní a udržitelné bezpečnosti; ii) respektování suverenity a územní celistvosti všech zemí; iii) dodržování cílů a zásad Charty OSN; iv) brát vážně legitimní bezpečnostní obavy všech zemí; v) mírové řešení rozdílů a sporů mezi zeměmi prostřednictvím dialogu a konzultací; a (vi) udržování bezpečnosti v tradičních i netradičních doménách. Výše uvedené hodnoty odrážejí rostoucí důraz Číny na spolupráci při zachování mezinárodní bezpečnosti. Pokouší se také vyvolat dojem, že Čína si přeje pomoci jiným zemím stabilizovat jejich politickou situaci.

Mezitím Čína v koncepčním dokumentu zdůraznila, že je zapotřebí větší zapojení do regionů, jako je jihovýchodní Asie, tichomořské ostrovy a Střední východ. Tyto regiony jsou však hlavními hráči v Malackém průlivu. Rozšířením svých bezpečnostních vazeb s těmito regiony v rámci GSI může Čína potenciálně vybudovat vzájemné bezpečnostní závazky a oslabit bezpečnostní partnerství Spojených států se zeměmi kolem průlivu. V dlouhodobém horizontu by Čína mohla dokonce vybudovat opoziční síly proti americké hegemonii v bezpečnostní sféře se státy, které mají napětí s Washingtonem. To by Číně pomohlo vyvinout tlak na Spojené státy a odradit Washington a jeho indicko-pacifické spojence, aby uvalili blokádu na Malacký průliv.

Kromě toho by Peking s větší angažovaností mohl být schopen provozovat zahraniční vojenské základny v těchto regionech, aby rozšířil svou vojenskou přítomnost a vytvořil zámořskou vojenskou síť. V současné době již Čína posílila své spojení se Šalamounovými ostrovy a uzavřela strategickou dohodu, která jí umožňuje „navštěvovat lodě, provádět logistickou výměnu a mít mezipřistání a přechod na Šalamounových ostrovech“, a tím

případně otevřít dveře čínská námořní základna. Další budování armády podporované GSI posílí schopnost Číny zasahovat do amerických námořních kapacit v indicko-pacifické oblasti.

Je třeba poznamenat, že rostoucí agresivita Číny vedla k nedůvěře některých zemí vůči pekingské iniciativě GSI, zejména těch, které mají s Čínou územní a námořní spory, jako jsou Filipíny. Spojené státy se mohou zdát důvěryhodnějším bezpečnostním partnerem než Čína, protože Čína nemá žádné územní nároky, které by ohrožovaly geografické zájmy těchto zemí. Stupňující se konkurence Číny se Spojenými státy také staví indicko-pacifické země před dilemajejich vlastní. Připojení k bezpečnostnímu partnerství a architektuře Číny může být potenciálně považováno za akt „převzetí strany“, což by mohlo zhoršit vztahy indicko-pacifických zemí s Washingtonem. Jako takové nebudou všechny indicko-pacifické země motivovány k tomu, aby se připojily k GSI a vytvořily bezpečnostní partnerství.

Čína nicméně může využít uvolněných vazeb mezi některými indicko-pacifickými zeměmi s Washingtonem k propagaci GSI, aby se vypořádala s dilematem Malacca. Některé indicko-pacifické země jako Myanmar jsou méně nakloněny nabízet komplexní ochranu lidských práv nebo zavádět mechanismy demokratické odpovědnosti, které po nich Washington vždy požadoval. Rozdílnost jejich hodnot by těmto zemím mohla bránit v navazování úzkých vazeb se Spojenými státy, což by tak odrazovalo od spolupráce během konfliktu.